

Иако владиниот врв тврдеше дека нема договор со ДУИ за јазикот и за ветераните на ОНА, сепак она што го кажа потпретседателката на интегративците, Теута Арифи, односно дека таков договор постои, а за тоа сведоци се ЕУ и НАТО, стана реалност. Работните групи на ВМРО-ДПМНЕ и на ДУИ ги почнаа разговорите на кои ќе бараат решение за јазикот и за ветераните на ОНА.

ШТО НАВИСТИНА Е ДОГОВОРЕНО?

2008 - ГОДИНА НА МАКЕДО ЕДНА "ВИКТОРИЈА" ЗА А

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Наспроти идејата на Демократска обнова на Македонија на Лилјана Поповска, да поведе иницијатива 2008 година да биде прогласена за година на македонскиот јазик и кирилското писмо, политичарите од албанскиот корпус, од различни позиции, во различен временски период, континуирано ја туркаат идејата за двојазичност на ниво на цела држава. А ние Македонците, секоја чест на исклучоците, наместо да се бориме за афирмација на својот јазик, не само што немавме стратегија за негова одбрана, туку ги одомакинивме странските зборови и полека го "забораваме" мајчиниот јазик. Во ваква ситуација не треба да бидеме изненадени од потезите на Албанците, кои на секој можен начин се обидуваат да го протуркаат албанскиот јазик секаде каде што можат, па макар и по цена на демократијата и нарушување на законите во државата. Па, ништо чудно ако наместо година на македонскиот јазик, се прогласи уште една победа на албанската заедница.

Од друга страна, пак, за разлика од објаснувањата на владиниот врв дека нема договор со ДУИ за јазикот и за ветераните на ОНА, интегративците тврдеа дека тој постои и дека за тоа сведоци се ЕУ и НАТО, што подоцна се потврди како точно.

"Ние имаме договор со ВМРО-ДПМНЕ, кој е поврзан со датуми и според наша проценка, првите рокови не се испочитувани. Сакаме да гледаме позитивно движење во насока на реализирање на договорот, за ние да имаме причина да учествуваме во преговори и во договори во поширок состав. Ако не профункционира договор во помала група меѓу двајца, ние сме скептични дека нешто би се реализирало во поголема група политички партии. Засега не размислуваме за напуштање на Собранието. Ние сме дел од него и сме ги презеле нашите обврски откако се вративме во него. Имаме договор и мислиме дека тој договор треба да биде испочитуван, а партијата секако ќе одлучи и ќе ги вреднува идните политички чекори. Да бевме само ние и ВМРО-ДПМНЕ, мислам дека ќе имаме смисла евентуално да кажат дека немало договор. Но, доколку имате договор, а тој е осведочен од две сериозни институции, како што се ЕУ и САД, за што има меѓународно сведоштво, а да се кажува дека немало договор, е рамно на политички аматеризам ако претендирате да станете член на ЕУ", вели потпретседателката на ДУИ, Теута Арифи.

За поддршката која интегративците ја имаат од странците во однос на законот за јазиците, за извештајот на Ерик Мејер, но и за (не)намерната грешка кога Брисел откри два официјални јазика во Македонија, македонски и албански, таа потенцира: "Не мислам дека европските претставници како Мејер и некои други би имале некоја скриена тенденција кон Македонија или некоја намера. Едноствано, тие имаат некој код каде што не е ерес да имате повеќе од еден јазик, зашто Европа функционира на повеќе јазици. Сега спомнувањето на плус уште ед-

ен јазик никога не треба да го иритира. Фактот дека ние направивме договор каде тие беа вклучени во улога на сведоци, апсолутно прави една мала обврска за тоа што осведочуваат такви договори. И мислам дека тие не нè поддржуваат нас, туку договорот меѓу нас и ВМРО-ДПМНЕ".

Каде е вистината и што е договорено? Кој со кого манипулира? Што би подразбирал Законот за употреба на јазикот, што би предвидувал...? Одговорот на овие прашања засега се крие од јавноста.

Без оглед на тоа што сега албанските позиционери и опозиционери даваат различни изјави околу употребата на албанскиот јазик, според едните да се официјализира на ниво на цела држава, а според другите да се користи како официјален само во институциите на системот, намерата им е да протуркаат што е можно повеќе поволни решенија за нив и за нивната кауза. Сега меѓусебно се обвинуваат, но истото го правеа и едните и другите. Освен тоа што прес-конференциите ги држеа на албански јазик, отидоа и подалеку, па министрите Албанци и во меѓународната комуникација говореа на албански јазик. Нормално беше да се постави и прашањето дали тие ја претставуваат Македонија или Албанија и дали изјавите кои ги даваат за македонските медиуми се идентични со оние за албанските? Без соодветен закон Албанците го протуркаа албанскиот јазик и во Владата. Познавачите на состојбите велат дека тоа што се случува во зградата на "Илинденска" бб е кршење на највисокиот законодавен акт и дека во Уставот не е предвидено албанскиот јазик да биде службен во Владата, а и недозволиво е министрите во меѓународната комуникација да користат друг јазик. Затоа, без оглед која македонска партија е на власт, таа

ИЗМОТ И ЗА ВИСТИНАТА

треба сериозно да размисли кон што водат овие албански барања, да ги послуша советите на експертите, но и еднаш засекогаш да им каже на своите колеги Албанци дека ова е Македонија, а во неа службен јазик е македонскиот.

За (не)оправданоста од законот за јазиците, Арифи вели: "Ние се соочуваме и се соочуваме со употреба на јазикот во разни инстанции, кога тоа не е регулирано и отвора проблеми. Затоа дојдовме до заклучок дека треба да постои генерален закон кој ќе ја регулира употребата на јазиците во земјата и, меѓу другото, ќе бидат предвидени или решени спорните ситуации кои се појавуваат на многу нивоа. Оценуваме дека прашањето на регулирање на јазикот треба да биде во согласност со Рамковниот договор и со амандман 5 на Уставот на РМ, што подразбира широка официјална употреба на албанскиот јазик".

Сепак, не прецизира што подразбира под поширока употреба на албанскиот јазик, туку само дава пример.

"Ако на иста собраниска седница, каде веќе има превод, кој е проблемот пратеникот да може да зборува на албански јазик, а министерот да не може. Вакви ситуации дефинитивно можеби биле интересни во 2001 година, така да се дистанцираат, но мислам дека сега тоа е надминато. Мислам дека широката употреба на албанскиот јазик не е никаква опасност за Македонија како земја и не го доведува во опасност користењето на македонскиот јазик, туку едноставно дава поширока рамка за негово користење, што за нас е голема потреба. Зошто го велам ова - затоа што имаме многу повеќе кадри вклучени во многу институции, поради тоа што сè повеќе сме дел од широки и големи политички и социјални процеси во државата и во тоа, исто така,

има основа за соодветно користење на албанскиот јазик".

Дали таа поширока употреба би значела официјализирање на албанскиот јазик во Армијата и во полицијата, нешто за што еднаш ДУИ се обиде да го "опипа пулсот" на народот? Ако е така, тогаш оправдани се стравувањата дали Албанците вработени во Армијата и во полицијата ќе ги слушаат само албанските наредби, а Македонците, бидејќи не го знаат албанскиот јазик, само македонските наредби. Дали сè ова ќе доведе до хаос во овие безбедносни структури? Мораме да потенцираме дека кога станува збор за вакви безбедносни структури, командувачката треба да бидат сосема јасни и недвосмислени. Тие мора да се издаваат само на официјалниот македонски јазик, зашто во спротивно нормално е да се постави прашањето дали тоа би значело формирање на паралелни структури. А

НСКИОТ ЈАЗИК ИЛИ УШТЕ ЛБАНСКАТА ЗАЕДНИЦА?

ЈАЗИКОТ Е СВРЗНИОТ ЕЛЕМЕНТ ЗА ДА НЕ СЕ "ИЗГУБИМЕ ВО ПРЕВОДОТ"

Македонскиот јазик е еден од конститутивните елементи на македонската држава. Тој е сврзниот елемент во Македонија. Преку него можеме сите да се информираме, да комуницираме и да се разбереме. Без неговата поврзувачка и обединувачка улога би се разлеале и би останале "изгубени во преводот". Идентична е улогата на англискиот јазик во САД, на пример.

ДОМ како партија поведе иницијатива за прогласување на 2008 г. за година на македонскиот јазик и неговото кирилско писмо. Цел е да се подобрат законската регулатива и нејзината примена, да се унапредат издаваштвото и преводите, да се зајакнат домашните институции, како и мрежата на лекторати низ светот, да се организира учење на литературниот македонски јазик од страна на нашите од дијаспората, од соседните земји, но и од заинтересирани пријатели од светот. Вакви акции организираат и Франција, и Русија, за нивните јазици.

Барањата за воведување двојазичност на цела територија и во сите национални институции се обид за уривање на Уставот и на Рамковниот договор. Тие се провокативни и, пред сè, се од маркетиншки причини. Но, истовремено се и многу штетни, зашто го проблематизираат интегритетот, но и самото опстојување на Македонија како држава, особено во периодот пред конечната завршница на евроатлантските процеси. Тврдењата за некаков договор на премиерот со ДУИ на оваа тема ги сметам за шпекулативни и неистинити, зашто досега покажа потполна посветеност за доброто на земјата. Освен тоа, верувам дека ниеден премиер на Македонија не би си дозволил таква работа.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА

да не зборуваме за самиот кадар, колку тој е подготвен за својата професија...

Во однос на негативните заклучоци на експертите од Белгија и од Швајцарија, кои не најдоа основа за двојазичност на ниво на цела држава, Арифи коментира дека тие нарачале и направиле повеќе експертизи, од кои добиле различни одговори. Сепак, останува на тврдењето дека амандманот 5 за нив е многу битен момент во делот на користење на албанскиот јазик во органите на управата и во државната администрација.

На прашањето што би подразбирало официјализирањето на албанскиот јазик во источните градови каде нема ниту 2, а не 20 отсто Албанци, како услов според Рамковниот договор за да може да се употребува јазикот на заедниците, Арифи одговара: "Ние Уставот го коментираме вака: Кога во него пишува 20 отсто, тоа не подразбира 20 отсто територијално на кој дел од градот живеат Албанците, туку се вели јазикот кој го зборуваат дваесет проценти од населението, исто така, е службен, според наведените услови. Значи, не се вели ќе биде таму или таму, во принцип тоа е причината што ние гледаме основа за ова барање. Мислам дека во рамките на законот ќе се детерминираат решенијата во однос на местата и како тоа би се регулирало во рамките на локалната самоуправа. Користење на јазик не подразбира принуда, туку подразбира волја. Не би рекла политичка, туку социјална, човечка волја и ситуација која доаѓа со текот на времето. Затоа не мислам дека има принуда барем по едно прашање, како што е јазикот, станува збор за едно широко културно прашање. На Балканот секогаш има традиција на толеранција околу јазиците".